

1 Sammanfattning

1.1 Jämställdhetsintegrering

Jämställdhetsintegrering är den strategi som valts för att uppnå den jämställdhetspolitik regering och riksdag ställt sig bakom. Jämställdhetsintegrering innebär att verksamheten bedrivs så att de tjänster och den service som erbjuds medborgarna svarar lika väl mot kvinnors som mot mäns utgångspunkter och behov. Verksamheten ska också bidra till att uppnå jämställdhet i samhället.

1.2 JämStöds arbete

JämStöds uppdrag har varit att

1. informera om jämställdhetsintegrering och om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av jämställdhetspolitiken
2. vidareutveckla metoder för jämställdhetsintegrering
3. utforma utbildningar i jämställdhetsintegrering
4. skapa ett forum för erfarenhetsutbyte mellan myndigheter i fråga om jämställdhetsintegrering
5. lämna förslag till former för och organisering av stödinsatser för jämställdhetsintegrering framöver.

Vårt uppdrag har alltså varit att arbeta operativt. Vi har genomfört en mängd utbildningar och andra aktiviteter. Vi har utvecklat arbetsmodeller och metoder och vi har informerat om jämställdhetsintegrering.

Vår verksamhet har resulterat i ett utprövat koncept med metoder, arbetsmodeller och utbildningsmoduler. Konceptet är testat och funnet användbart av ett stort antal kvinnor och män vilka nu är bärare av kunskap om jämställdhet, jämställdhetspolitik och framförallt om vad jämställdhetsintegrering innebär och hur den kan genomföras i praktiken.

Vi har haft ca 1 600 deltagare från 113 myndigheter i våra aktiviteter. Av dem var 73 % kvinnor och 27 % män. Dessa personer har kunskap om och förståelse för vad som krävs för att skapa en jämställd medborgarservice. Med rätt förutsättningar kommer deras kunskaper och erfarenheter sannolikt att spridas och utvecklas vidare som ringar på vattnet.

1.3 JämStöds bedömningar och förslag

Våra erfarenheter pekar entydigt på att jämställdhetsintegrering av offentlig verksamhet måste ges fortsatt stimulans och stöd. I annat fall bedömer vi att den positiva utveckling som kan skönjas inom myndigheter och förvaltningar kommer att stanna upp. Man är fortfarande beroende av extern styrning och vägledning.

Vi beskriver här hur vi anser att arbetet med jämställdhetsintegrering ska bedrivas under de närmaste åren.

JämStöds förslag är avsedda att leda till jämställd medborgarservice. Sådan service som bedrivs av stat, kommuner, landsting och privata entreprenörer men finansieras med offentliga medel.

Hörnstenarna i våra förslag är centrala och regionala stödstrukturer, kontinuerlig utvärdering av hur strategin i jämställdhetsintegrering tillämpas samt bättre styrning. Förslagen kan sammanfattas i en verksamhet som ska styra, stödja, och ifrågasätta. För att verkliga förändringar ska kunna ske krävs tydliga ramar, stöd och utrymme att reflektera och skapa nytt samt hjälp att ifrågasätta det invanda.

1.3.1 Förslag om stödfunktion för jämställda verksamheter

För att tillgodose det behov av stöd som finns för att utveckla jämställda verksamheter föreslår JämStöd att stödfunktioner inrättas såväl centralt som regionalt. Funktionerna ska ha en stödjande roll i arbetet för en jämställd verksamhet. I det stödjande uppdraget ingår att sprida och utveckla metoder för jämställdhetsintegrering och att ge konsultativt stöd. Stödfunktionerna på central och regional nivå ska vara fristående från varandra, men de ska samverka och utbyta erfarenheter.

Central stödfunktion

I vår stödverksamhet har vi upplevt att allt fler myndigheter efterfrågar stöd, och att stödet som efterfrågas blir allt mer kvalificerat i takt med att myndighetens utvecklingsprocess fortskrider.

JämStöd föreslår att regeringen inrättar ett råd med uppgift att stödja myndigheternas, inklusive Regeringskansliets, arbete med jämställdhetsintegrering. Rådet inrättas på fem år för att därefter omprövas.

För att inte riskera att myndigheterna tappar fart i sitt arbete mot en jämställd medborgarservice bör denna stödfunktion etableras snarast, dock senast i januari 2008.

Med en separat organisering i form av ett tidsbegränsat råd finns vinster i effektivitet och snabbhet – rådet kan inrättas med kort framförhållning och arbetet kan starta relativt snabbt. Det tidsbegränsade rådet ska svara mot de behov som finns hos myndigheterna.

Regionala stödfunktioner

Medborgaren möter samhällets institutioner främst på lokal och regional nivå. Det är också där stora kraftansträngningar bör sättas in för att säkerställa en jämställd medborgarservice. Aktörer på lokal och regional nivå, som är offentligt finansierade och som utför verksamhet och service gentemot medborgarna, bör erbjudas stöd för att säkerställa att verksamheten bedrivs med lika hög träffsäkerhet för båda könen, alltså ger en jämställd medborgarservice.

JämStöd föreslår att samtliga länsstyrelser får i uppdrag att, i samverkan med viktiga aktörer, ta fram en regional strategi för hur stödinsatser för jämställdhetsintegrering ska organiseras och genomföras.

JämStöd föreslår att åtta länsstyrelser ges i uppdrag att bygga upp tidsbegränsade regionala stödstrukturer som under fem år har till uppgift att stödja offentliga aktörers arbete med jämställdhetsintegrering lokalt och regionalt.

JämStöd föreslår att en organisationskommitté tillsätts för att utarbeta förslag till ansvarsfördelning mellan de regionala stödfunktionerna och övriga länsstyrelser samt övriga medverkande organisationer. Organisationskommittén föreslår vid vilka länsstyrelser de regionala stödfunktionerna bör placeras.

Länsstyrelserna, som redan har ett samordningsansvar i länen, har under senare år haft i uppdrag att övergripande stödja viktiga aktörer i länet när det gäller jämställdhetsintegrering. Att organisera arbetet med stöd för jämställdhetsintegrering genom länsstyrelserna syftar till att göra utvecklingsarbetet långsiktigt. Tanken är att viktiga aktörer ska gå samman för att påverka befintliga strukturer så att en hållbar utveckling garanteras.

1.3.2 Förslag om utvärdering av arbetet för jämställda verksamheter

Stödinsatser och utbildningar som genomförs och metoder som utvecklas måste kontinuerligt utvärderas som ett nödvändigt bidrag till ett lärande i de organisationer som deltar i arbetet. För att den centrala och de regionala stödfunktionerna samt de deltagande organisationerna löpande ska få goda möjligheter att reflektera över sina insatser och förbättra dem föreslår vi att ett utvärderingsuppdrag läggs ut på en i sammanhanget fristående och i övrigt lämplig aktör.

JämStöd föreslår att Statskontoret, eller annan passande stabsmyndighet, ges medel och uppdrag att, i samarbete med lämplig universitet/högskola, genomföra utvärderingar av de processer som pågår, utvidgas och fortsätter i enlighet med de förslag som Jämstöd här lämnar.

Utvärderingen ska utgå från syftet med stödet till jämställdhetsintegrering, det vill säga verksamhetsutveckling och bättre samhällsservice, och ska bistå såväl den centrala som de regionala stödfunktionerna. Uppdraget bör gälla för fem år, under den tid då det föreslagna stödet ska genomföras.

Utvärderingsuppdraget bör utformas så att utvärderingen genomförs med metoder som innebär att utvärderarna aktivt följer processerna och därmed skapar en snabb och effektiv återkoppling för lärande och utveckling. Resultaten från utvärderingarna bildar en viktig grund för fortsatta planer och strategier i utvecklingsarbetet och för stödformerna.

1.3.3 Förslag om styrning av jämställdhetspolitiken

Om arbetet med jämställdhetsintegrering ska få ett större genomslag på myndigheterna är styrningen från regeringen av största vikt. JämStöds erfarenhet är att myndigheterna har stort behov av tydlig styrning från regeringen.

JämStöd föreslår att styrningen via regleringsbrev ska innehålla tydligare mål och mer stringenta återrapporteringskrav. Ett fungerande jämställdhetsarbete på myndigheterna kräver bättre beställningar och uppföljningar. Beställningar i regleringsbrev bör kompletteras med krav på mer långsiktigt arbete, exempelvis i myndigheternas instruktion. *JämStöd föreslår* vidare att en särskild kraftsamling görs på jämställdhetsarbetet inom vissa prioriterade politikområden, där arbetet koncentreras. I samband med det ska dessa områden också få stöd och ett forum för erfarenhetsutbyte.